

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Eutropii Breviarium Historiae Romanae

Eutropius

Norimbergae, MDCCLXXXIV.

VD18 12711160

Liber Nonvs.

urn:nbn:de:gbv:45:1-16405

CAP. XXIII. Successit huic AVRELIVS ALEXANDER; ab exercitu Caesar, a senatu Augustus nominatus; iuuenis admodum: susceptoque aduersus Persas bello, Xerxem eorum regem gloriosissime vicit. Militarem disciplinam feuerissime rexit; quasdam tumultuantes legiones integras exauctorauit. Adseforem habuit, vel scrinii magistrum, Vlpianum, iuris conditorem. Romae quoque fauorabilis fuit. Periit in Gallia, militari tumultu, tertio decimo imperii anno, et die VIII; in matrem suam Mammaeam unice pius.

LIBER NONVS.

CAP. I. Post hunc MAXIMINVS ex corpore militari primus ad imperium accessit sola militum voluntate, cum nulla senatus intercessisset auctoritas: neque ipse senator esset. Is bello aduersus Germanos feliciter gesto, cum a militibus imperator esset appellatus, a Pupieno Aquileiae occisus est, de-

deserentibus eum militibus suis, cum filio adhuc puero; cum quo imperauerat triennio et paucis diebus.

CAP. II. Postea tres simul Augusti fuerunt, PUPPIENVS, BALBINVS et GORDIANVS: duo superiores obscurissimo genere, Gordianus nobilis: quippe cuius pater, senior Gordianus, consensu militum, cum proconsulatum Africae ageret, Maximino imperante, princeps fuisset electus. Itaque cum Romam venissent Balbinus et Pupienus, in palatio interfecti sunt; soli Gordiano imperium reueruatum. Gordianus admodum puer, cum Tranquillinam Romae duxisset uxorem, Ianum geminum aperuit, et ad orientem profectus, Parthis bellum intulit, qui iam moliebantur erumpere. Quod quidem mox feliciter gessit, proeliisque ingentibus Perſas adflixit. Rediens haud longe a Romanis finibus interfectus est fraude Philippi, qui post eum imperauit. Miles ei tumulum vigesimo milliario a Circesio, quod castrum nunc Romanorum est, Euphrati imminens, aedificauit, exsequias Romam reuexit; ipsum diuum appellauit.

Eutropius.

H

CAP.

CAP. III. PHILIPPI duo, filius ac pater, Gordiano occiso, imperium inuaserunt: atque exercitu incolumi reducto, ad Italiam e Syria profecti sunt. His in perantibus millesimus annus Romae urbis ingenti ludorum apparatu spectaculorumque celebratus est. Ambo deinde ab exercitu interfecti sunt: senior Philippus Veronae, Romae iunior. Annis quinque imperauerunt. Inter diuos tamen relati sunt.

CAP. IV. Post hos DECIVS, e Pannonia inferiore Budaliae natus, imperium sumit. Bellum ciuile, quod in Gallia motum fuerat, oppressit. Filium suum Caesarem fecit. Romae lauacrum aedificauit. Cum biennio ipse et filius imperassent, uterque in barbarico interfecti sunt, et inter diuos relati.

CAP. V. Mox imperatores creati sunt GALLVS HOSTILIANVS, et Galli filius VOLVSIANVS. Sub his Aemilianus in Moesia res novas molitus est: ad quem opprimendum cum ambo profecti essent, Interamnae interfecti sunt, non completo biennio. Nihil omni-

omnino clarum gesserunt. Sola pestilentia, et morbis, atque aegritudinibus notus eorum principatus fuit.

CAP. VI. AEMILIANVS obscurissime natus, obscurius imperavit, ac tertio mense extinctus est.

CAP. VII. Hinc LICINIUS VALERIANVS in Rhaetia et Norico agens. ab exercitu imperator, et mox Augustus est factus. GALLIENVS quoque Romae a senatu Caesar est appellatus. Horum imperium Romano nomini perniciosum, et pene exitiabile fuit, vel infelicitate principum, vel ignavia. Germani Rauennam usque venerunt. Valerianus in Mesopotamia bellum gerens, a Sapore Persarum rege superatus est: mox etiam captus, apud Parthos ignobili seruitute consenuit.

CAP. VIII. Gallienus, cum adolescens factus esset Augustus, imperium primum feliciter, mox commode, ad ultimum perniciose gessit. Nam iuuenis in Gallia et Illyrico multa strenue fecit, occiso apud Mursam Ingenuo, qui

H 2

pur-

purpuram sumserat, et Trebelliano. Diu placidus et quietus, mox in omnem lasciuia dissolutus, tenendae reipublicae habenas probrosa ignauia et desperatione laxauit. Alamanni vastatis Galliis, in Italiam irruerunt. Dacia, quae a Traiano ultra Danubium fuerat adiecta, amissa est. Graecia, Macedonia, Pontus, Asia, vastata per Gothos. Pannonia a Sarmatis Quadisque populata est. Germani usque ad Hispanias penetrauerunt, et ciuitatem nobilem Tarraconem expugnauerunt. Parthi Mesopotamia occupata, Syriam sibi coeperunt vindicare.

CAP. IX. Tum iam desperatis rebus, et deleto pene imperio Romano, POSTUMVS in Gallia, obscurissime natus purpuram sumit: et per annos decem ita imperauit, ut consumtas pene prouincias ingenti virtute et moderatione reparauerit: qui seditione militum interfectus est, quod Mogontiacum, quae aduersus eum rebellauerat, L. Aeliano res nouas moliente, diripiendam militibus tradere noluiisset. Post eum Marius, vilissimus opifex, purpuram accepit, et se-

secundo die interfectus est. Victorinus postea Galliarum accepit imperium, vir strenuissimus: sed cum nimiae libidinis esset, et matrimonia aliena corrumpere, Agrippinae occisus est, actuario quodam machinante dolum, imperii sui anno secundo.

CAP. X. Huic successit Tetricus senator, qui Aquitaniam honore praesidis administrans, absens a militibus imperator electus est, et apud Burdegalam purpuram sumit: seditiones multas militum pertulit. Sed dum haec in Gallia geruntur, in Oriente per Odenathum Persae victi sunt: defensa Syria, recepta Mesopotamia, usque ad Ctesiphontem Odenathus penetrauit.

CAP. XI. Ita, Gallieno rempublicam deferente, Romanum imperium in Occidente per Postumum, per Odenathum in Oriente seruatum est. Gallienus interea Mediolani cum Valeriano fratre occisus est, imperii anno nono: CLAUDIVSque ei successit, a militibus electus, a senatu appellatus Augustus. Hic Gothos, Illyricum Macedoniamque vastan-

H 3

tes,

tes, ingenti proelio vicit. Parcus vir, ac modestus, et iusti tenax, ac reipublicae gerendae idoneus: qui tamen intra imperii biennium morbo interiit, et diuus appellatus est. Senatus ingenti cum honore decoravit, scilicet ut in curia clypeus ipsi aureus, item in Capitolio statua aurea poneretur.

CAP. XII. QVINTILLVS post eum, Claudii frater, consensu militum imperator electus est, vir unicae moderationis et civilitatis, aequandus fratri, vel praeponendus. Consensu senatus appellatus Augustus septimo decimo die imperii occisus est.

CAP. XIII. Post eum AVRELIANVS suscepit imperium, Dacia Ripensi oriundus vir in bello potens, animi tamen immodici, et ad crudelitatem propensioris, quique Gothos strenuissime vicit. Romanam ditionem ad fines pristinos varia bellorum felicitate reuocavit. Superavit in Gallia Tetricum, apud Catalaunos: ipso Tetrico prodente exercitum suum, cuius assiduas seditiones ferre non poterat: quin etiam per litteras
oc.

occultas Aurelianum ita fuerat deprecatus, ut inter alia versu Virgiliano uteretur:

Eripe me his inuitis malis:

Zenobiam quoque, quae occiso Odenatho marito orientem tenebat, haud longe ab Antiochia sine graui proelio cepit. ingressusque Romam, nobilem triumphum, quasi receptor Orientis Occidentisque, egit, currum praecedentibus Tetrico et Zenobia, qui quidem Tetricus corrector Lucaniae postea fuit: ac priuatus diutissime vixit Zenobia autem posteros, qui adhuc manent, Romae reliquit.

CAP. XIV. Hoc imperante etiam monetarii in urbe rebellauerunt, vitiatis pecuniis, et Felicissimo rationali interfecto: quos Aurelianus victos ultima crudelitate compescuit: plurimos nobiles capite damnauit: saeuus et sanguinarius, ac necessarius magis in quibusdam, quam in ullo amabilis imperator. Trux omnitempore, etiam filii sororis interfector: disciplinae tamen militaris, et morum dissolutorum magna ex parte corrector.

CAP. XV. Urbem Romam muris firmioribus cinxit, ⁴⁵ templum Soli aedificauit: in quo infinitum auri gemmarumque constituit. Prouinciam Daciam, quam Traianus ultra Danubium fecerat, interminuit, vastato omni Illyrico et Moesia, desperans eam posse retinere: adductosque Romanos ex urbibus et agris Daciae, in media Moesia collocauit: appellauitque eam Daciam, quae nunc duas Moesias diuidit, et est in dextera Danubio in mare fluenti, cum antea fuerit in laeua. Occiditur serui sui fraude, qui ad quosdam militares viros, amicos ipsius, nomina pertulit adnotata falso manum eius imitatus. tanquam Aurelianus ipsos pararet occidere. Itaque ut praeueniretur, ab iisdem interfectus est in itineris medio, quod inter Constantinopolin et Heracleam est stratae veteris. Locus Coenophrium appellatur. Mors tamen eius inulta non fuit. Meruit quoque inter diuos referri. Imperauit annos quinque, menses VI.

CAP. XVI. TACITVS post hunc suscepit imperium vir egregie moratus, et reipublicae gerendae idoneus. Nihil
ta-

tamen clarum potuit ostendere, intra sextum mensem imperii morte praeventus. FLORIANVS, qui Tacito successerat, duobus mensibus, et diebus XX in imperio fuit; neque quicquam dignum memoria egit.

CAP XVII. Post hunc PROBVS, vir illustris gloria militari, ad administrationem reipublicae accessit. Gallias a barbaris occupatas ingenti proellorum felicitate restituit. Quosdam imperium usurpare conatos, scilicet Saturnium in Oriente, Proculum et Bonosum Agrippinae, certaminibus oppressit. Vineas Gallos et Pannonios habere permisit opere militari Almam montem apud Syrmium, et Aureum apud Moesiam superiorem vineis conferuit, et provincialibus colendas dedit. Hic cum bella innumera gessisset, pace parata dixit, breui milites necessarios non futuros. vir acer, strenuus, iustus, et qui Aurelianum aequaret gloria militari. morum autem ciuilitate superaret. Interfectus est tamen Syrmii, tumultu militari, in turri ferrata. Imperauit annos VI, menses quatuor.

CAP. XVIII. Post hunc CARVS est factus Augustus, Narbonae natus in Gallia: qui confestim Carinum et Numerianum filios, Caesares fecit, cum quibus regnavit duobus annis. sed dum bellum aduerum Sarmatas gerit, nuntiato Persarum tumultu ad Orientem profectus, res contra Persas nobiles gessit: ipsos proelio fudit Cochen et Ctesiphontem, urbes nobilissimas, cepit: et cum castra supra Tigridem haberet, ictu diuini fulminis periit. NUMERIANVS quoque filius eius, quem secum ad Persas duxerat, adolescens egregiae indolis, cum oculorum dolore correptus in lecticula veheretur, impulsore Apro, qui focer eius erat, per inuidias occisus est. et cum dolo occultaretur ipsius mors, quousque Aper inuadere posset imperium, foetore cadaueris prodita est. Milites enim, qui eum sequebantur, foetore commoti, ductis lecticulae palliis, post aliquot dies mortem eius notam habere potuerunt.

CAP. XIX. Interea CARINVS, quem Caesarem ad Parthos proficiscens Carus in Illyrico, Gallia, Italia reliquerat, omni-

omnibus se sceleribus inquinavit: plurimos innoxios, fictis criminibus, occidit: matrimonia nobilia corripit; discipulis quoque, qui eum in auditorio vel levi fatigatione taxauerant, perniciosus fuit. Ob quae omnibus hominibus iniustus, non multo post poenas dedit. Nam de Perside victor exercitus rediens, cum Carum Augustum fulmine, Numerianum Caesarem insidiis perdidisset, DIOCLETIANVM imperatorem creavit, Dalmatia oriundum, virum obscurissime natum: adeo ut a plerisque scribae filius, a nonnullis Anulini senatoris libertinus fuisse credatur.

CAP. XX. Is prima militum concione iuravit, Numerianum nullo suo dolo interfectum. et cum iuxta eum Aper, qui Numeriano insidias fecerat, constitisset, in conspectu exercitus, manu Diocletiani percussus est. Postea Carinum, omnium odio et detestatione viventem, apud Margum ingenti proelio vicit, proditum ab exercitu suo, quem fortiolem habebat: certe desertum, inter Viminacium atque Aureum montem. Ita rerum Romanarum potitus, cum tumultu-

multum rusticani in Gallia concitassent, et factioni suae Bagaudarum nomen imponerent, duces autem haberent Aman- dum et Aelianum: ad subigendos eos Ma- ximianum Herculum Caesarem misit; qui levibus proeliis agrestes domuit, et pa- cem Galliae reformavit.

CAP. XXI. Per haec tempora etiam Carausius, qui vilissime natus, strenuae militiae ordine famam egregiam fuerat consecutus, cum apud Bononiam per tra- ctum Belgicae et Armoricae pacandum mare accepisset, quod Franci et Saxones infestabant, multis barbaris saepe captis, nec praeda integra aut provincialibus red- dita, aut imperatoribus missa; cum suspi- cio esse coepisset, consulto ab eo admitti barbaros, ut transeuntes cum praeda ex- ciperet, atque hac se occasione ditaret; a Maximiano iussus occidi, purpuram sum- sit, et Britannias occupavit.

²⁰⁴
CAP. XXII. Ita cum per omnem or- bem terrarum res turbatae essent, Ca- rausius in Britanniis rebellaret, Achil- leus in Aegypto, Africam Quinquegen- tian

tiani infestarent, Narseus Orienti bellum
 inferret; Diocletianus MAXIMIANVS
 HERCVLIVM ex Caesare fecit Augu-
 stum, Constantium et Maximianum Cae-
 sares: quorum Constantius per filiam ne-
 pos Claudii traditur: Maximianus Galeri-
 us in Dacia haud longe a Sardica natus.
 atque ut eos etiam adfinitate coniungeret,
 Constantius priuignam Herculi Theodo-
 ram accepit, ex qua postea sex liberos,
 Constantini fratres, habuit: Galerius fili-
 am Diocletiani Valeriam: ambo uxores,
 quas habuerant, repudiare compulsi. Cum
 Carausio tamen, cum bella frustra tentata
 essent contra virum rei militaris peritissi-
 mum, ad postremum pax conuenit. Eum
 post septennium Allectus, socius eius,
 occidit, atque ipse post eum Britannias
 triennio tenuit: qui ductu Asclepiodoti,
 praefecti praetorio, est oppressus. Ita Bri-
 tanniae decimo anno receptae.

CAP. XXIII. Per idem tempus a
 Constantino Caesare in Gallia pugnatum
 est circa Lingonas: die una aduersam et
 secundam fortunam expertus est. Nam
 cum, repente barbaris ingruentibus, in-
 tra ciuitatem esset coactus tam praeci-
 piti

biti necessitate, ut clausis portis in murum funibus tolleretur; vix quinque horis mediis, aduentante exercitu, sexaginta fere millia Alamannorum cecidit. Maximianus quoque Augustus bellum in Africa profligauit, domitis Quinquegentianis, et ad pacem redactis. Diocletianus obsesum Alexandriae Achilleum octauo fere mense superauit, eumque interfecit. Victoria acerbe usus est; totam Aegyptum grauib. proscriptionibus caedibusque foedauit. Ea tamen occasione ordinauit prouide multa, et disposuit; quae ad nostram aetatem manent.

CAP. XXIV. Galerius Maximianus primo aduersus Narseum proelium habuit, inter Callinicum Carrasque congressus, cum inconsulte magis, quam ignaue dimicasset. Admodum enim parua manu cum copiosissimo hoste commisit. Pulsus igitur, et ad Diocletianum profectus, cum ei in itinere occurrisset, tanta insolentia a Diocletiano fertur exceptus, ut per aliquot passuum millia purpuratus tradatur ad vehiculum cucurrisse.

CAP.

CAP. XXV. Mox tamen per Illyricum Moesiamque contractis copiis, rursus cum Narseo, Hormisdæ et Saporis auo, in Armenia maiori pugnavit successu ingenti, nec minore consilio, simulque fortitudine quippe qui etiam speculatoris munus cum altero ac tertio equite suscepit. Pulso Narseo castra eius diripuit; uxores, sorores, liberos cepit; infinitam extrinsecus Persarum nobilitatem, gazam Perlicam copiosissimam ipsum in ultimas regni solitudines egit, quare ad Diocletianum, in Mesopotamia cum praesidiis tum morantem, ovans regressus, ingenti honore susceptus est. Varia deinceps atque simul, et viritim bella gesserunt, Carpis et Basternis subactis, Sarmatis victis: quarum nationum ingentes captivorum copias in Romanis finibus locaverunt.

CAP. XXVI. Diocletianus moratus callide fuit, sagax praeterea, et admodum subtilis ingenio, et qui severitatem suam aliena invidia vellet explere. Diligentissimus tamen et sollicitissimus princeps; et qui imperio Romano primus regiae consuetudinis formam magis,

gis, quam Romanae libertatis, inuexit: adorarique se iussit, cum ante eum cuncti salutarentur: ornamenta gemmarum vestibus calceamentisque indidit. Nam prius imperii insigne in chlamyde purpurea tantum erat: reliqua communia.

CAP. XXVII. Herculus autem pro- palam ferus, et inciuilis ingenii, asperitatem suam etiam vultus horrore significans. Hic naturae suae indulgens, Diocletiano in omnibus, etiam seuerioribus consiliis, obsecutus est. Cum tamen ingrauescente aeuo parum se idoneum Diocletianus moderando imperio esse sentiret, auctor Herculo fuit, ut in priuatam vitam concederent, et stationem tuendae reipublicae viridioribus iunioribusque mandarent. Cui aegre collega obtemperauit, tamen uterque una die priuato habitu imperii insigne mutauit. Nicomediae Diocletianus, Hercules Mediolani: post triumphum inclitum, quem Romae ex numerosis gentibus egerant, pompa ferulorum illustri, qua Narsei coniuges sororesque et liberi ante currum ducti sunt. Concesserunt tunc Salonas unus, alter in Lucaniam.

CAP.

CAP. XXVIII. Diocletianus priuatus in villa, quae haud procul a Salonis est, praeclaro otio fenuit; inusitata virtute usus, ut solus omnium post conditum Romanum imperium, ex tanto fastigio spontae ad priuatae vitae statum ciuilitatemque remearet. Contigit igitur ei, quod nulli post natos homines, ut, cum priuatus obisset, inter diuos tamen referretur.

LIBER DECIMVS.

CAP. I. **H**is igitur abeuntibus, ad administrationem reipublicae CONSTANTIVS et GALERIVS Augusti creati sunt: diuisusque inter eos ita Romanus Orbis, ut Galliam, Italiam, Africam, Constantius; Illyricum, Asiam, Orientem Galerius obtineret: sumtis duobus Caesaribus. Constantius tamen, contentus dignitate Augusti, Italiae atque Africae administrandae sollicitudinem recusauit: vir egregius et praestantissime ciuilitatis, diuitiis prouincialium ac priuatorum studens, fisci commoda

Entropius. I non